

KLĪNISKĀ PSIHOLOĢIJA - SPECIALITĀTES NOLIKUMS

KLĪNISKĀ PSIHOLOĢIJA SPECIALITĀTES NOLIKUMS

Definīcija

Klīniskā psiholoģija ir psiholoģijas nozare, kas iekļauj zināšanas, prasmes un pieredzi, lai sniegtu atbilstošu psiholoģisko palīdzību dažādu garīgo, emocionālo un uzvedības traucējumu, kā arī psiholoģisko problēmu gadījumos (psiholoģiskā izpēte, traucējumu mazināšana vai to iespējama novēršana, problēmu risināšana, profilakse).

Klīniskais psihologs ir speciālists, kura galvenās darbības jomas ir psiholoģiskā izpēte, psiholoģiskā konsultēšana, iepriekšējās izmeklēšanas un tiesas darbs, pētniecība, izglītošana un sabiedrības garīgās veselības nostiprināšana. Papildus pēc atbilstošas pēc diploma apmācības klīniskais psihologs var specializēties par psihoterapeitu vai par tiesu psiholoģijas ekspertu.

Klīniskais psihologs var strādāt : stacionāros, ambulatorās iestādēs, rehabilitācijas un krīžu centros, privātp praksē un citās iestādēs, kur nepieciešami klīniskā psihologa pakalpojumi.

Klīniskā psihologa darbības mērķi

Izmantojot psiholoģijas zinātnes metodes, sniegt palīdzību garīgās veselības jomā.

Vispārējie noteikumi

- Klīniskais psihologs strādā saskaņā ar Latvijas Republikā esošo likumdošanu.
- Klīniskā psihologa darbu pārrauga Latvijas Klīnisko psihologu asociācija
- Klīniskā psihologa tiesības un pienākumi ir saskaņā ar Psihologu ētikas kodeksu.

Izglītība

- Mācību elementi: teorija, prakse, darbs kvalificēta speciālista pārraudzībā, personiskā psihoterapija
- Mācību iestādes: Latvijas Valstī akreditētas un Latvijas Psihologu Biedrības (LPB) un Latvijas Klīnisko psihologu asociācijas (LKPA) ieteiktas augstskolas, kurām ir izstrādātas atbilstošas un LPB un LKPA izvērtētas klīniskā psihologa specialitātes programmas.
- Akadēmiskais nosaukums (grāds): vismaz maģistra grāds psiholoģijā ar nosacījumu, ka bijusi specializācija klīniskajā psiholoģijā un apgūta atbilstoša programma vai vismaz maģistra grāds klīniskajā psiholoģijā vai arī cita - ārzemēs iegūta izglītība, kas ir atbilstoša maģistra līmenim ar nosacījumu, ka bijusi specializācija klīniskajā psiholoģijā un apgūta atbilstoša programma.

Klīniskā psihologa darbības veidi:

1. Psiholoģiski konsultatīvais darbs

Psiholoģiskā konsultēšana ir psiholoģiskā pakalpojuma veids dažādās dzīves situācijās, kurā izmanto īpaši veidotu dialogu individuāli vai grupā, lai palīdzētu indivīdam apzināties un izprast savu psihisko stāvokli, rast risinājumu psiholoģiskajām problēmām, kā arī veicinātu personības izaugsmi, emocionālo līdzsvarotību un darbības produktivitāti.

- Klienta dzīves vēstures un anamnēzes ievākšana
- Problēmas uzstādīšana un mērķu izvirzīšana
- Konsultēšana (izmantojot atbilstošas psiholoģiskās konsultēšanas metodes)
 - Individuālā
 - Pāru
 - Ģimenes
 - Krīžu
 - Grupu
- Konsultācijas rezultātu analīze un interpretācija
- Rekomendāciju izstrāde un sadarbības veidošana ar citām institūcijām un profesionāļiem

2. Psiholoģiskās izpētes veikšana

Psiholoģiskā izpēte ir psiholoģiskā pakalpojuma veids, kurā tiek izstrādātas un izmantotas dažādas psiholoģiskās metodes (testi, anketas, intervijas u.c.) savstarpējo attiecību grupās un indivīda psihisko procesu, stāvokļu un personības īpatnību noteikšanai un novērtēšanai.

- Klienta dzīves vēstures un anamnēzes ievākšana
- Pieprasījuma izvērtēšana (iepazīšanās ar medicīniska un sociāla rakstura dokumentāciju, sadarbība ar citiem speciālistiem)
- Psiholoģiskā izpēte
 - Psihisko procesu izvērtējums (atmiņa, uztvere, uzmanība)
 - Intelekta izpēte
 - Sociālās un emocionālās sfēras izpēte
 - Personības izpēte
- Psiholoģiskās izpētes rezultātu statistiska apstrāde
- Psiholoģiskajā izpētē iegūto rezultātu apkopošana psiholoģiskajā slēdzienā
- Psiholoģiskās izpētes rezultātu izvērtējums dinamikā (ja tiek veikta atkārtota psiholoģiskā izpēte)
- Rekomendāciju sniegšana

- Klientam
 - Klienta piederīgajiem
 - Citiem speciālistiem
- Piedalīšanās speciālistu konslījos

3. Speciālists tiesu procesuālajā darbībā

- Speciālists, pielietojot savas speciālās zināšanas un iemaņas var piedalīties izmeklēšanas darbībā, lai palīdzētu prokuroram pierādījumu atklāšanā, nostiprināšanā un izņemšanā; var pievērst prokurora vērību apstākļiem, kas saistīti ar pierādījumu atklāšanu, nostiprināšanu un izņemšanu, sniedzot paskaidrojumus par darbībām, kuras viņš izpilda.
- Piedalīšanās nepilngadīgā (cietušā, liecinieka vai aizdomās turētā) nopratināšanā, pārstāvot klienta intereses.
- Piedalīšanās tiesas procesā kā likumīgais nepilngadīgā klienta (cietušā, liecinieka) pārstāvis.

4. Tiesu psiholoģijas eksperts

- Veic Krimināllietas materiālu un citu lietai svarīgu dokumentu psiholoģisko analīzi
- Veic ekspertējāmās personas psiholoģisko izpēti, viņa darbības motivācijas izpēti un konkrētās situācijas norisi ietekmējošo faktoru mijiedarbības analīzi, atbilstoši procesuālās darbības mērķim un uzdevumam, tiesu psihiatriskās ekspertīzes, kompleksās tiesu psihiatriskās un tiesu psiholoģiskās ekspertīzes un tiesu psiholoģiskās ekspertīzes ietvaros
- Raksta ekspertējāmās personas psiholoģisko slēdzienu, apkopojot krimināllietas materiālu analīzes un psiholoģiskās izpētes datus. Atbild uz tiesu psiholoģijas ekspertam uzdotajiem jautājumiem. Raksta tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumu.
- Piedalās komplekso tiespsiholoģisko - tiespsihiatrisko ekspertīžu vai arī tiesu psiholoģisko ekspertīžu komisijas sastāvā
- Pēc tiesas uzaicinājuma atbild uz jautājumiem tiesas zālē, noklausās liecinieku liecības tiesas zālē raksta atkārtotu tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinumu vai arī kopā ar tiesu psihiatrijas ekspertu raksta atkārtotu kompleksās tiespsiholoģiskās tiespsihiatriskās ekspertīzes slēdzienu, ņemot vērā jauniegūto informāciju

5. Psihoterapija (tikai pēc atbilstošas papildus apmācības, kas atbilst Latvijā pastāvošiem psihoterapijas standartiem)

- Klienta problēmu izpēte
 - Atbilstošas psihoterapijas metodes izvēle un pielietošana
- Individuālā
 - Grupu

- Pāru un laulību, un ģimenes
- Krīžu un atbalsta
- Individu un grupu apmācība

6. Pētījumu plānošana un veikšana, zinātniski pētniecisko programmu izstrāde un attīstība, pētniecības projektu vadīšana

Tiesības

- Patstāvīgi veikt darba pienākumus
- Veicot savus pienākumus klīniskais psihologs ir tiesīgs savā darbā izmantot nepieciešamo informāciju no dažāda veida dokumentiem, bet nav tiesīgs to izpaust ārpus savas kompetences robežām
- Nesniegt informāciju par klientu trešajai personai, ja klients tam nepiekrīt (izņemot tiesu ekspertīzes situāciju)
- Nesniegt informāciju par klientu, izmantojot komunikācijas līdzekļus (telefons, fakss, e-mail)
- Darbu veikt atsevišķā kabinetā, lai nodrošinātu pilnvērtīgu darba izpildi
- Saņemt darbam nepieciešamos līdzekļus un inventāru, tai skaitā darba devējs nodrošina atbilstošu veidlapu apgādi un darba telpas aprīkojumu kā arī psihologa darba materiālu konfidencialas uzglabāšanas iespējas.
- Saņemt informāciju par izglītojošu pasākumu, konferencu, semināru norisi un atļauju piedalīties tajos
- Saņemt informāciju par saviem pienākumiem un izpildes novērtējumu
- Izteikt priekšlikumus par darba apstākļu un darba organizācijas uzlabošanu
- Piedalīties sapulcēs, kurās tiek apspriesti darba jautājumi
- Apmeklēt supervīziju, kvalificēta supervīzora vadībā

Atbildība

Klīniskais psihologs atbildīgs par:

- Savas profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu
- Konfidencialitātes saglabāšanu attiecībā par informāciju, kura iegūta par klienta privāto dzīvi, ārstēšanu, slimības diagnozi un prognozi
- Darbā pieļautajām kļūdām un paviršību
- Psihologu ētikas Kodeksa ievērošanu

Ētikas jautājumi klīniskā psihologa praksē Klīniskais psihologs strādā saskaņā ar Psihologu ētikas kodeksu, kas ir oficiāls dokuments visām Latvijas Republikas juridiskām un fiziskām personām un Latvijas Psihologu Biedrības (LPB) un Latvijas Klīnisko psihologu asociācijas (LKPA) biedriem.

Pielikums

KLĪNISKĀ PSIHOLOGA DARBA NOSLOGOJUMS

I. Psiholoģiskā konsultēšana

Psihologa funkcijas	Laiks (stundās)
Individuālā konsultēšana (konsultācijas sesijas ilgums pārim, ģimenei)	45-60 min. (ne vairāk kā 16-18 stundas nedēļā)
Konsultācija krīžu situācijā	1st.-1 st.30 min. (ne vairāk kā 13-16 stundas nedēļā)
Grupu konsultēšana	1st. 30min.- 2st
Rekomendāciju izstrāde un sadarbības veidošana ar citām institūcijām un profesionāļiem	1 stunda

II. Psiholoģiskā izpēte

Psihologa funkcijas	Laiks (stundās)
Klienta dzīves vēstures un anamnēzes ievākšana	1 stunda
Pieprasījuma izvērtēšana (iepazīšanās ar medicīniska un sociāla rakstura dokumentāciju, sadarbība ar citiem speciālistiem)	1 stunda
Psiholoģiskā izpēte (emocionālās un intelektuālās sfēras izpēte)	3-4 stundas
Psihisko procesu izpēte (atmiņa, uzmanība, uztvere, u.c)	2 stundas
Intelekta izpēte	2 stundas
Sociālās un emocionālās sfēras izpēte	2 stundas
Psiholoģiskās izpētes rezultātu statistiska apstrāde	1 stunda
Psiholoģiskās izpētes rezultātu analīze un interpretācija un apkopošana psiholoģiskajā slēdzienā.	2 stundas
atkārtotas izpētes iegūto rezultātu salīdzināšana un dinamikas izvērtēšana, veicot atkārtotu izpēti.	1 stunda
Rekomendāciju sniegšana klientam (klienta piederīgajiem, citiem speciālistiem)	1 stunda
Piedalīšanās speciālistu konsīlijos	30 min.- 1 st

III. Tiesu psiholoģijas eksperts

1. Psiholoģiskās izpētes veikšana tiesu psihiatriskās ekspertīzes ietvaros

Psihologa funkcijas	Laiks (stundās)
Dokumentu analīze un sadarbība ar ārstu - psihiatru	1 stunda
Darbs ar ekspertējamo personu psiholoģiskās izpētes laikā	2,5 - 3 stundas
Rezultātu apstrāde, analīze, slēdziena rakstīšana	2 stundas

2. Kompleksās tiespsiholoģiskās - tiespsihiatriskās ekspertīzes veikšana

Psihologa funkcijas	Laiks (stundās)
Dokumentu analīze	2 - 3 stundas
Darbs ar ekspertējamo personu psiholoģiskās izpētes laikā (vairākas tikšanās reizes)	3- 4 stundas
Rezultātu apstrāde, analīze, slēdziena rakstīšana	2,5 - 3 stundas
Piedalīšanās kompleksās tiespsiholoģiskās - tiespsihiatriskās ekspertīzes komisijā	1- 2 stundas

3. Tiesu psiholoģiskās ekspertīzes veikšana

Psihologa funkcijas	Laiks (stundās)
Dokumentu analīze, krimināllietas iepazīšana, atkarībā no tās apjoma	2 stundas līdz pat vairākām dienām
Darbs ar ekspertējamo personu psiholoģiskās izpētes laikā	3- 4 stundas
Rezultātu apstrāde, analīze, slēdziena rakstīšana	2,5 - 3 stundas
Tiesu psiholoģiskās ekspertīzes atzinuma rakstīšana	2 - 3 stundas
Piedalīšanās tiesas psiholoģiskās ekspertīzes komisijā	1- 2 stundas

4. Atkārtota tiesas psiholoģiskās ekspertīzes vai kompleksās tiespsiholoģiskās - tiespsihiatriskās ekspertīzes veikšana tiesas zālē

Psihologa funkcijas	Laiks (stundās)
Liecinieku noklausīšanās tiesas zālē	līdz 3 stundām
Uzdoto jautājumu analīze un atkārtota psiholoģiskā slēdziena atzinuma rakstīšana	2 - 4 stundas

KLĪNISKĀ PSIHOLOGA DARBA NOSLOGOJUMS VIENĀ NEDĒĻĀ

Klīniskā psihologa darba slodze ir 32 stundas nedēļā. Tiešais kontakts ar klientu sastāda ne vairāk kā pusi no klīniskā psihologa darba laika.

Klīniskais psihologs vienā nedēļā var sniegt 16 individuālās konsultācijas un ne vairāk kā 4-5 individuālās konsultācijas dienā. Vienā nedēļā var veikt ne vairāk kā 7 pilnās psiholoģiskās izpētes (ietverot kognitīvo procesu, emocionālās sfēras un personības izpēti) un ne vairāk kā 2 psiholoģiskās izpētes dienā. Optimālais grupu vadīšanas daudzums ir viena grupa nedēļā.

Apstiprināts Latvijas Klīnisko psihologu asociācijā